

Н. М. Анастасова,
старший викладач
кафедри прикладної психології та логопедії

З. О. Коваленко
студентка спеціальності
«Спеціальна освіта»

Науковий керівник старший викладач –
Н. М. Анастасова,
Бердянський державний педагогічний університет

ТЕАТРАЛІЗОВАНА ДІЯЛЬНІСТЬ ЯК ЕФЕКТИВНИЙ ЗАСІБ РОЗВИТКУ ЗВ'ЯЗНОГО МОВЛЕННЯ У РОБОТІ З ДІТЬМИ ІЗ ЗАГАЛЬНИМ НЕДОРОЗВИТКОМ МОВЛЕННЯ

У статті розглядається розвиток зв'язного мовлення дітей старшого дошкільного віку із загальним недорозвитком мовлення III рівня за допомогою нетрадиційного засобу – театралізованої діяльності, яка дає змогу стимулювати мовлення дитини.

Ключові слова: *загальний недорозвиток мовлення, діти старшого дошкільного віку, театралізація, гра-драматизація.*

Постановка проблеми. Питання корекції мовленнєвих порушень у дітей дошкільного віку є нагальною та актуальною у сьогоденні. Адже велике значення у розвитку дитини має саме її мовленнєвий розвиток, бо саме сформоване мовлення є невід'ємною умовою всебічного розвитку дітей. Від здатності до комунікації багато в чому залежить включення дитини у соціум. Якісного результату можна досягти не лише традиційними засобами навчання, а й нетрадиційними, які дозволять цікавіше та ефективніше проводити корекційні заняття.

Гра – це основний та улюблений вид діяльності дітей дошкільного віку, вона є засобом обробки отриманих з навколишнього середовища вражень і знань. В працях сучасної психології та педагогіки відмічається якісний вплив

гри на психічний розвиток дитини: формування здібностей, свідомості, моральних норм та правил поведінки, емоційного розвитку та ін. найулюбленіша гра дітей - театралізована гра. Саме театралізована діяльність сприяє формуванню у дітей дошкільного віку навичок правильної вимови [2].

Чим багатше і правильніше мовлення дитини, тим легше їй висловлювати свої думки, тим ширше її можливості в пізнанні навколишньої дійсності, набагато змістовніші і повноцінніші стосунки з однолітками і дорослими, тим активніше здійснюється її психічний розвиток. Тому так важливо піклуватися про своєчасне формування мовлення дітей, про його чистоту і правильність, попереджаючи і виправляючи різні порушення, якими вважаються будь-які відхилення від загальноприйнятих норм даної мови, бо у процесі мовленнєвого розвитку формуються вищі форми пізнавальної діяльності, здатність до понятійного мислення [5, с. 4].

Актуальність та зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. В сучасних працях лінгвістичної, психолінгвістичної та спеціальної методичної літератури міститься чітке визначення зв'язного мовлення та його особливості. Такі вчені, як С. Л. Рубінштейн, А. В. Текучев, Е. А. Барінова та Т. А. Ладиженська науково обґрунтували поняття зв'язного мовлення у своїх роботах, у яких чітко відображається характеристики зв'язного мовлення.

Якщо вказувати про розвиток зв'язного мовлення у дітей дошкільного віку та фактори його розвитку, то такі вчені, як: Є. О. Флерина, Є. І. Радіна, Е. П. Короткова, В. І. Логінова, Н. М. Крилова та інші досліджували це питання у своїх працях. Уточнюють і доповнюють методикау навчання зв'язного мовлення дослідження Н. Г. Смольнікової про розвиток структури зв'язного висловлювання у старших дошкільників, дослідження Є. П. Короткової про особливості оволодіння дошкільниками різними функціональними типами текстів.

Проблематика корекції загального недорозвитку мовлення широко розкрита у працях вітчизняних вчених: Р. Є. Левіної, Н. А. Нікашена,

Г. А. Каше, Л. Ф. Спірової, Г. І. Жаренкової. Вчені підкреслюють, що розвиток зв'язного мовлення є дуже важливим для дітей із ЗНМ та необхідний для їх подальшого розвитку.

Закономірності розвитку зв'язного мовлення дітей з моменту його виникнення розкриваються в дослідженнях А. М. Леушиної. Вона засвідчила, що розвиток зв'язного мовлення йде від оволодіння ситуативним мовленням до оволодіння контекстним, потім процес вдосконалення цих форм протікає паралельно, розвиток зв'язного мовлення, зміна його функцій залежить від змісту, умов, форм спілкування дитини з оточуючими, визначається рівнем її інтелектуального розвитку [4, с. 242].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Більшість вчених приділяють особливу увагу театралізованим іграм.

Роль театралізованої діяльності у всебічному розвитку дітей дошкільного віку висвітлено у працях Л. В. Артемової, О. П. Амацьєвої, Р. І. Жуковської, Ю. І. Рубіної. Дослідники доводять, що театралізована діяльність має значні можливості щодо творчого самовиявлення особистості в період дошкільного дитинства.

Г. А. Волкова, у своєму дослідженні з логопедичної ритміки зазначила, що театралізовані ігри дітей сприяють активізації різних сторін їх мовлення - словника, граматичної будови, діалогу, монологу, вдосконалення звукової сторони мовлення та ін. При цьому було відзначено, що інтенсивному мовленнєвому розвитку сприяє саме самостійна театральна - ігрова діяльність, яка включає в себе не тільки саму дію дітей з ляльковими персонажами або власними діями за ролями, але також і художньо-мовленнєву діяльність (вибір теми, передача знайомого змісту, твір, виконання пісень від імені персонажів, їх інсценування, пританцювання, наспівування і т. д.) [3].

Метою статті є обґрунтування особливостей використання методики розвитку зв'язного мовлення засобами театралізованої діяльності під час роботи з дітьми дошкільного віку з ЗНМ III рівня.

Виклад основного матеріалу дослідження. Зв'язне мовлення посідає провідну роль у процесі розвитку дитини і займає центральне місце в загальній системі роботи з формування мовлення у закладі дошкільної освіти. Воно дає можливість дитині висловлювати свої враження, допомагає змістовно та гарно формулювати свої думки. Завдяки оволодінню навичками зв'язного мовлення дитина може вільно спілкуватися з однолітками та дорослими, має можливість отримати необхідну їй інформацію, а також передати накопичені знання та враження про навколишній світ.

У дітей старшого дошкільного віку з ЗНМ III рівня зв'язне мовлення сформовано недостатньо. Обмежений словниковий запас, багаторазове використання однакових за звучанням слів з різними значеннями робить мовлення дітей бідним і стереотипним. Правильно розуміючи логічний взаємозв'язок подій, діти обмежуються лише перерахуванням дій. При переказі діти з ЗНМ III рівня помиляються в передачі логічної послідовності подій, пропускають окремі ланки, "втрачають" діючих осіб.

Саме тому, за допомогою театралізованої діяльності діти мають широкі можливості для розвитку зв'язного мовлення. Театралізація добре сприяє формуванню у дитини правильної дикції та артикуляції, голосової динаміки та вмінню управляти своїм голосовим апаратом.

Використання театралізацій на заняттях з розвитку зв'язного мовлення з дітьми старшого дошкільного віку із загальним недорозвитком мовлення III рівня підвищує мотивацію до логопедичної роботи, розвиває комунікативні навички, допомагає дитині розпізнавати емоційний стан і забезпечує розвиток комунікативної сфери [2].

Театралізована діяльність сприяє розвитку:

- психофізичних здібностей (міміки, пантоміміки);
- психічних процесів (сприйняття, уяви, мислення, уваги, пам'яті та ін.);
- мовлення (монолог, діалог);
- творчих здібностей (вміння перевтілюватися, імпровізувати, брати на себе роль).

Театралізація – це не лише гарний спосіб розвитку зв'язного мовлення, але й найлегший варіант засвоєння елементів мовленнєвого спілкування (міміка, жести, поза, інтонація).

Одним із видів театралізованої діяльності є **гра-драматизація**. Вона полягає в зображенні, розігруванні в особах літературних творів зі збереженням послідовності епізодів.

У процесі гри-драматизації відбувається вдосконалення діалогів і монологів, засвоєння виразності мовлення. У такій грі дитина з легкістю пізнає власні можливості в перевтіленні. В цьому проявляється особливість гри - драматизації як творчої діяльності, діяльності, яка сприяє розвитку мовлення дітей.

Ігри-драматизації це особливі ігри, в яких дитина розігрує знайомий сюжет, розвиває його або вигадує новий. Під час таких ігор відбувається інтенсивний розвиток мовлення, якісно і кількісно збагачується словниковий запас, розвивається уява, творчі здібності дитини, здатність керувати собою, утримувати увагу згідно з сюжетом, логічність і самостійність мислення [1, с. 4].

Все це набуває особливого значення в пізнавальному розвитку та подальшій навчальній діяльності. Це допомагає долати боязкість, невпевненість в собі, сором'язливість, формувати інтонаційно-виразне мовлення.

У гри-драматизації формуються діалогічне, монологічне, емоційно-насичене мовлення, активізується словник дитини. За допомогою гри-драматизації діти освоюють елементи спілкування - міміку, позу, інтонацію, модуляцію голосу. Дитина засвоює багатство рідного мовлення, його виразні засоби, що відповідають характеру героїв та їх вчинків, намагається говорити чітко, щоб її всі зрозуміли.

Підкреслюючи вище зазначене можна сказати, що театралізована діяльність стимулює мовлення за рахунок розширення словникового запасу, удосконалення артикуляційного апарату. Дитина засвоює багатство рідної мови та її виразність.

І, нарешті, гра - драматизація є засобом самовираження і самореалізації дитини, що відповідає особистісно - орієнтованому підходу в роботі з дітьми дошкільного віку із особливими освітніми потребами.

Висновки та перспективи подальших розвідок. Таким чином, театралізована діяльність повинна використовуватися в роботі з дітьми дошкільного віку з ЗНМ ІІІ, так як сприяє розвитку зв'язного мовлення. Зацікавленість та активність дітей під час гри-драматизації покращує результати корекційної роботи, сприяє розкриттю творчого потенціалу дітей з особливими освітніми потребами, набуттю досвіду співробітництва та співтворчості. Найголовнішим є те, що театралізована діяльність дозволяє дитині вирішувати проблемні ситуації від особи будь-якого літературного героя. Це допомагає долати нерішучість, невпевненість в собі. Тому театралізовані заняття допомагають дитині розвиватися всебічно, враховуючи індивідуальні особливості кожного дошкільника.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Артемова Л. В. Театрализованные игры дошкольников: Кн. для воспитателя дет. сада. / Любовь Викторовна Артемова. – М.: Просвещение, 1991. – 127 с.: ил.
2. Бегас Л. Д. Використання засобів театралізованої діяльності в корекційно-розвивальній роботі з дітьми старшого дошкільного віку. / Людмила Дмитрівна Бегас // Корекційна педагогіка. – 2012. – №1. – с. 310 – 318.
3. Волкова Г. А. Логопедическая ритмика: Учеб. для студ. высш. учеб. заведений. / Галина Анатольевна Волкова. – М: Гуманит. изд. центр ВЛАДОС, 2002. - 272 с. - (Коррекционная педагогика)
4. Мищенко Л. В. Интегративное исследование поло гендерного развития индивидуальности детей дошкольного возраста: монография / Мищенко Л. В. – М. :Директ – МедиаОбъем, 2015. – 400 с.

5. Филичева Т. Б. и др. Основы логопедии: Учеб. пособие для студентов пед. ин-тов по спец. «Педагогика и психология (дошк.)» / Т. Б. Филичева, Н. А. Чевелева, Г. В. Чиркина. - М.: Просвещение, 1989.—223 с.: ил.

ДОВІДКА ПРО АВТОРА

Прізвище Анастасова _____
Ім'я Наталя _____
По батькові Миколаївна _____
Назва організації (ВНЗ, кафедра, група) Бердянський державний педагогічний університет кафедра прикладної психології та логопедії _____
Науковий ступінь, вчене звання _____
Посада старший викладач _____
Контактні телефони: моб.: 0959354005 _____
Поштова адреса та номер складу "Нової пошти", на яку необхідно надіслати збірник наукових праць м. Бердянськ, Нова пошта, відділення 8 _____
E-mail lnatusya@i.ua _____
Секція, в якій планується виступ Актуальні питання корекційно-розвивальної, психолого- педагогічної та реабілітаційної роботи серед дітей з психофізичними вадами _____

ДОВІДКА ПРО АВТОРА

Прізвище Коваленко _____
Ім'я Зінаїда _____
По батькові Олександрівна _____
Назва організації (ВНЗ, кафедра, група) Бердянський державний педагогічний університет кафедра прикладної психології та логопедії, 305 група _____
Науковий ступінь, вчене звання _____
Посада _____
Контактні телефони: моб.: 0508815239 _____
Поштова адреса та номер складу "Нової пошти", на яку необхідно надіслати збірник наукових праць м. Бердянськ, Нова пошта, відділення 8 _____
E-mail <u>zina01071998gold@gmail.com</u> _____
Секція, в якій планується виступ Актуальні питання корекційно-розвивальної, психолого- педагогічної та реабілітаційної роботи серед дітей з психофізичними вадами _____